

NIUWPOORTSE OESTERPUTTEN

Ouderen weten nog dat de Nieuwpoortse oesters, destijds met paard en kar naar Oostende werden gevoerd om aldaar in de trein te worden geladen, met o.m. Sint-Petersburg als bestemming. Deze uitbatingen of oesterkwekerijen stonden bekend als "Huitrières - Parc aux Huitres - Oesterparken", tenslotte als "Oesterputten" op het einde van hun bestaan. Wellicht ligt de benaming "Park" aan de oorsprong van de wijknamen "Mariapark" en "Duinpark", die in die tijd in Oostduinkerke werden uitgebouwd. "Visserspark" in de Vissersstraat in Koksijde, dateert van even na de Tweede Wereldoorlog.

Inplanting

Het lag voor de hand, dat wij zijn gaan grasduinen in de verzamelingen, ter beschikking gesteld door het echtpaar Jules Callenaere-Bertha Dehouck, waarvoor onze hartelijke dank.

Bij "les vieux remparts" of "Hoornerwerck", rechtover het huidige Koning Albert I-monument, terrein dat na 1944 geëffend werd, bevonden zich de "Huitrières St.-George(s)" en het "Huitrières-Parc" van de familie Deswarte; beide verdwenen na de Eerste Wereldoorlog.

Een plan vervaardigd met het oog op de rechtekking van de IJzer in de haven van Nieuwpoort duidt de oesterputten aan van St.-Georges - Deswarte en Halewijck.

Dit plan dateert van na 1896 (oprichting van oesterkwekerij St.-George), doch vóór 1907 (inhuldiging van het golfterrein op de rechteroever), gezien de aanduiding van de nog ongerepte duinen van Lombardsijde, tot aan het sluisje op de monding van de Lombardsijdekreek.

Portus (Dumon), plaatst het begin van de Nieuwpoortse oesterkwekerijen in de jaren zestig van de vorige eeuw, kort na het afbreken der vestingen. Het Hoornerwerck had men toen ongemoeid gelaten met de beschermende waterlopen. In de nabijheid zijn zij dan opgedoken.

De oesterputten van de familie Deswarte

Pieter Deswarte verwierf aldaar een concessie, tot het oprichten van een "Oesterpark".

Hij betrof de eerste diertjes uit Bretagne. Een kleine aanlegkaai voor de Bretoense vaartuigen lag iets meer zeewaarts verwijderd van het Hoornerwerck.

Meer bekend is Henri Deswarte gebleven, die er niet alleen oesters, doch ook mosselen en kreeften kweekte. In de nabijheid bevond zich de scheepswerf van Emile Abeele. Oude prentbriefkaarten tonen de stevige karren geladen met eiken vaten voor het vervoer van de fel gegeerde lekkernij. De uitbating overleefde de Eerste Wereldoorlog niet.

"Huitrières St.-George(s)"

Een bewaard gebleven aandeel "action de capital au porteur de cinq-cents francs", toont aan dat de zetel van de onderneming zich te Schaarbeek bevond. De maatschappij richtte men op voor een tijdspanne van dertig jaar. De stichtingsakte werd door de notaris Ectors uit Brussel op 4.1.1896 vastgelegd en verscheen in het Belgisch Staatsblad van 23.1.1896.

Het kapitaal omvatte in het begin 300.000 fr., samengesteld uit 600 aandelen van 500 fr. Benjamin Crombez stelde 3 ha 76 a 20 ca ter beschikking - Victor Winckelmans 4 ha 9 a, gelegen op het grondgebied van Westende.

P. Van Meerdervoort was de persoon die de nodige kennis bezat om oesters te kweken, hij was in het bezit van 300 aandelen, Winckelmans van 302 en Benjamin Crombez van 87. Later kwamen 511 aandelen in de handen van particulieren. De Eerste Wereldoorlog vernielde de oesterkwekerij, die niet meer werd opgestart.

Oesterkwekerij Halewijck

Bevond zich wat verderop, opgericht door een familie afkomstig uit Oostende, die vóór de Eerste Wereldoorlog tevens in de nabijheid een kasteeltje liet bouwen bij de IJzerbocht, nog te zien op oude prentbriefkaarten.

Wellicht heeft deze familie achteraf het initiatief genomen een tweede oesterkwekerij aan te leggen, ditmaal aan de overzijde van de monding van de Lombardsijdekreek.

Verdween gedurende de Eerste Wereldoorlog de eerste aangelegde oesterput, de tweede op de rand van het schorregebied werd overgenomen door M. FAGUART na 1918.

R. Halewijck zou alsdan uitwijken naar de linkeroever.

Oesterkwekerij M. Faguart

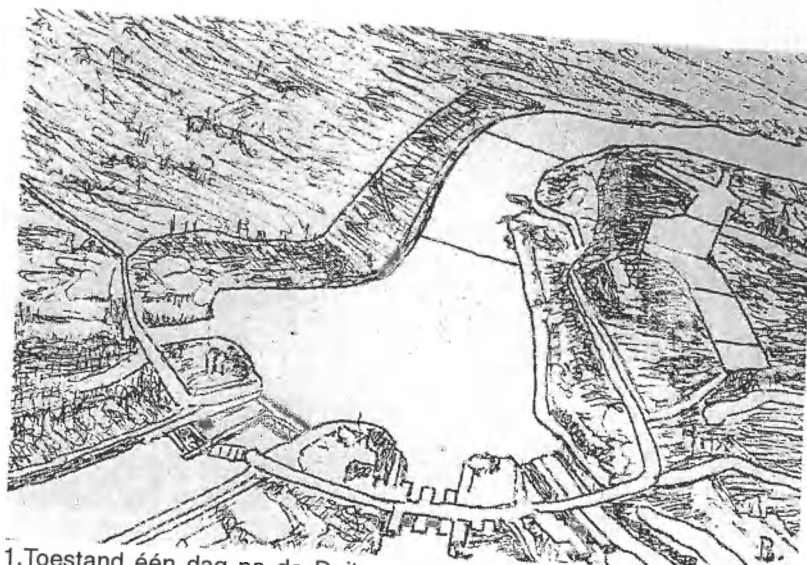
De uitbating bleef in zwang tot de Tweede Wereldoorlog. Achteraf kocht de Brusselse aannemer Jean Kieckens het gele gebied aan (dat loopt tot aan de witte observatiehut op het strand, waar een blauwe vinvis ligt begraven) voor de som van 600.000 fr., om het aan te wenden als jachtterrein. De jacht op waterwild werd echter vanaf 1954 op het strand en in de IJzermonding verboden en in 1968 uitgebreid tot de aangrenzende polders.

De aannemer verhuurde dan de gebouwen en het terrein aan de Rijksuniversiteit van Gent voor het inrichten van een biologisch laboratorium, dat gezien de te hoge huurprijs en het weinig gebruik, opgedoekt werd op 30.9.1983. Reeds op 3.1.1974 nam John Jacques in de overgebleven gebouwen zijn intrek en stichtte er zijn natuurhulpcentrum voor de opvang van zieke en gekwetste zeevogels. Meteen hield het stropen op en de pluk van de bloeiende lamscor of Zwinbloem.

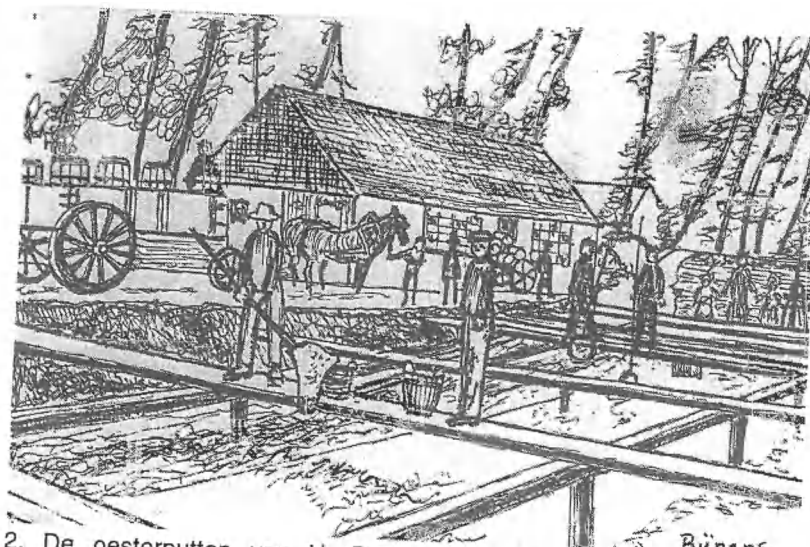
Dit gebied werd door de Staatsdiensten onteigend voor 5.000.000 fr, wat aangevochten werd door de eigenaar, die op heden 25.000.000 fr. eist, gezien de definitieve eigendomsoverdracht na al die jaren nooit is geschied. In de toekomstige geplande uitbouw van het slikken-en-schorregebied, een alvast nog op te ruimen hinderpaal. Men is echter goed op weg, gezien de gebouwen van de oude marinebasis in oktober 1998 definitief eigendom zijn geworden van de Vlaamse Gemeenschap. Tijdens de herfst van 1998 heeft men het opgespoten zand, afkomstig van de aanleg van de jachthaven "Novus Portus" voor een groot deel weggevoerd om het schorregebied uit te breiden. Op 10 januari 1999 hebben leden van Aminal de eerste vijf mergellandschappen aangebracht voor de begrazing, na het plaatsen van de nodige sobere omheiningen. De verantwoordelijke die toezicht heeft op de duingebieden van de Middenkust, kreeg op 1 januari 1999 ook het natuurgebied "IJzermonding" onder zijn beheer. Wellicht zijn nu voor goed "de oude gewaden afgelegd".

De oesterputten H. Halewijck-Dehondt op de linker IJzer-oever

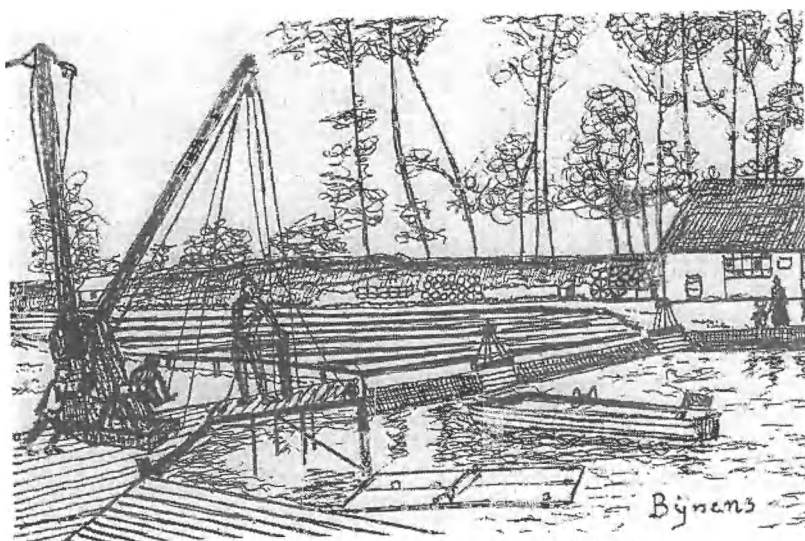
Toen de familie de oesterputten op de rechteroever overliet aan M. Faguart, kocht zij op de linkeroever een terrein aan van 1 ha (bij het huidige Westdiep en 't Zeegat-Louislaan). Naast de nieuwe

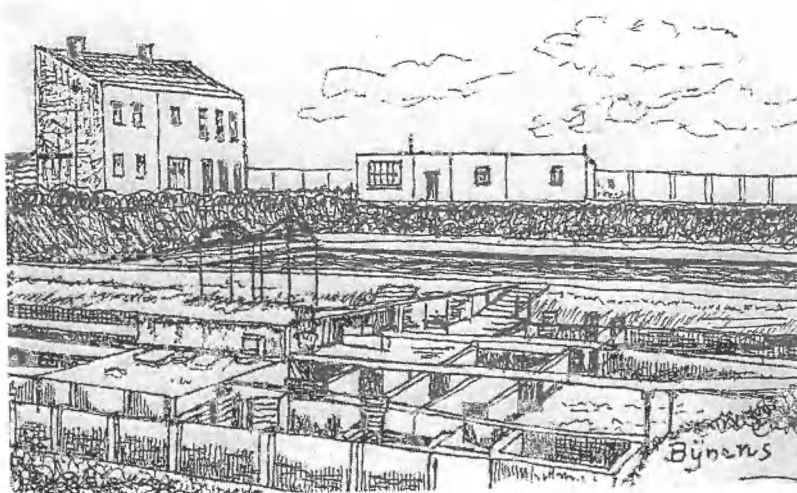
1. Toestand één dag na de Duitse aanval op 10 juli 1917 waardoor de rechter-IJzeroever in hun bezit kwam. Rechts bemerkt men deels de oesterputten van H. Deswarte en St. Georges die verdwenen na 1918.

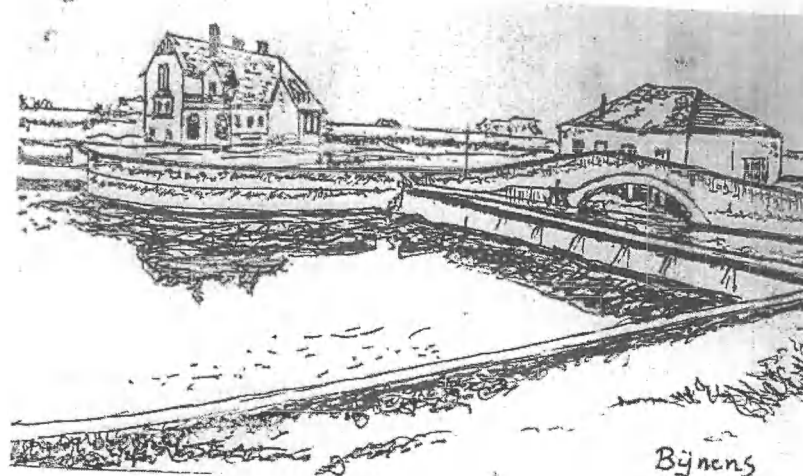
2. De oesterputten van H. Deswarte gelegen bij het Hoornwerk. Verdwenen na 1918.

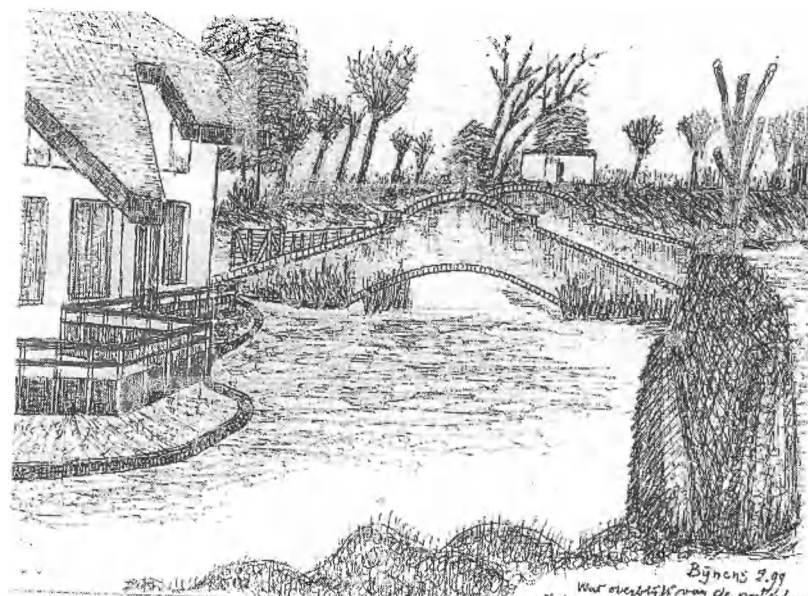
3. De oesterputten van H. Deswarte op de rechter-IJzeroever.

4. De oesterputten bij de monding van de Lombardsijde-kreek, voor 1914 aangelegd door R. Halewyck. In 1922 overgenomen door M. Faguart. Verdwenen na 1940.

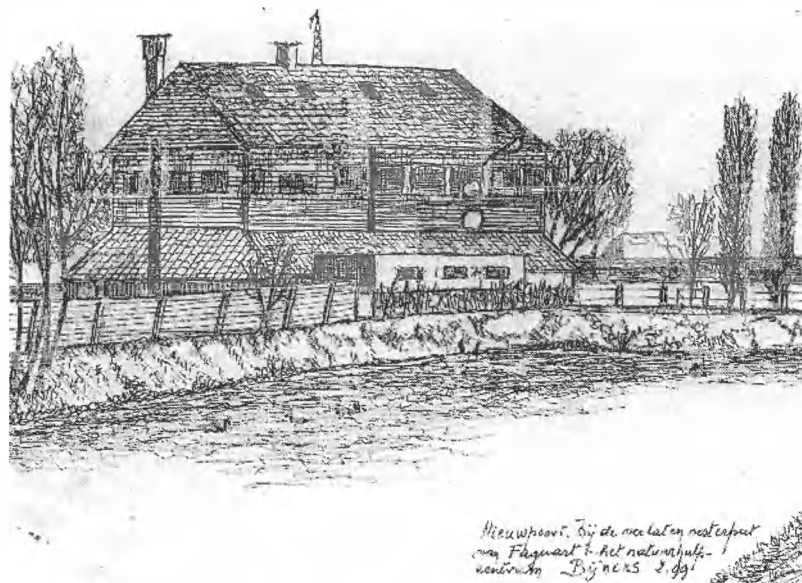
5. Oesterputten bij de linker-IJzeroever en de Louisaan in 1922 aangelegd door R. Halewyck-Dehondt met aanpalend restaurant. Beide werden verlaten eind dertiger jaren.

6. Wat overblijft van de oesterput Halewyck op de linker-IJzeroever.
Wat overblijft van de oesterput Halewyck bij de Louisaan, Louis Dehondt

7. Wat overblijft van de oesterput van Faguart bij de Scharren.

8. Nieuwpoort. Bij de verlaten oesterput van Faguart het Natuurhulpcentrum.

oesterputten liet zij tevens een restaurant bouwen in 1922. In de dertiger jaren geraakten restaurant en bedrijf in verval. Alleen het brugje en een vijvertje herinneren nog aan de laatste Nieuwpoortse oesterputten. De nabijgelegen straat noemt "Dienstweg Havengeul", op heden zonder enige betekenis; een "Oesterputstraat" ware hier wel aangewezen, als blijvende herinnering aan bedrijven die eertijds de faam van de stad uitdroegen doorheen Europa.

Bert BIJNENS

NIEUWPOORT - HET VEER EN DE VEERMAN. II.

Om niet afhankelijk te zijn van één zegsman, nl. de huidige "passeur d'eau", kan men o.m. gaan grasduinen in de rijke verzameling prentbriefkaarten van het echtpaar Jules en Bertha Callenaere-Dehouck uit Nieuwpoort. Het zijn tevens interessante gesprekpartners met een gedegen kennis over de "tijd van toen".

Vóór 1914

Toen was dhr. Verknocke in Nieuwpoort de veerman. Vaak moesten de passagiers opgetild worden om op het droge te worden gebracht. Van een motor was geen sprake, alleen de riemen waren van tel; deze te hanteren was geen geringe karwei. Opgedirkte dames lieten zich o.m. overzetten om het golfspel op de rechteroever gade te slaan, daar lag immers een van de gaafste golfterreinen van het land.

Na 1918

Tussen beide wereldoorlogen werd eenzelfde vaartuig door armkracht bediend. Dergelijke roeiboten bleven tot ongeveer 1955 in gebruik bij de kustreddingsdiensten tijdens het zomerseizoen. Na de Eerste Wereldoorlog kweet vader Goderis zich van de taak als veerman, later opgevolgd door zijn zoon. Een schuilhok voor de veerman was toen aangebracht op een deel van de door oorlogsgeweld verwoeste aanlegsteiger.